

FERENC KÖZLÖN

1938. Március hó

XVIII

TARTALOM :

Terciárius naptár.

m. m.: Eltűrni és engedelmeskedni.
P. Dr. Dám Ince OFM: A kérő
dozat.

P. Takács Ince OFM: † P. Molnár
Arkangyal OFM.

Pálffy Erzsébet grófnő: Eucharis-
tis virágok.

Óhász Vince OFM: A megig-
yelés útján.

Óm. kat. Lelkigondozás szerető
otthona.

P. Roznik Rajnér OFM: Krisztus
útján.

Pálffy Erzsébet grófnő: Kérem
gyónócédulát!

P. Kaizer Nándor OFM: A bud-
pesti Margit-körúti ferencrendi
a budavári ostrom alatt 1846-ig.
május 4—21-ig.

P. Szabados Anzelm OFM: Iste
szava emberkézben.

P. Árvavári Agnellus OFM: A ke-
reszt árnyékában.

Rendi élet.

Rendünk világkrónikája.

Hirdetések.

A budapest-margitkőrúti ferencrendiek a budavári ostrom alatt 1849. május 4—21-ig. *)

Közli P. Kaizer Nándor O. F. M.

Május hó 4-én délelőtt 11 óra tájban a magyar hadsereg, amelynek közeledte már három nappal előbb tudomásunkra jutott, minden oldalról körülvette Budát és Buda utcáin fel- alájárt és lovagolt. A várat már kétnappal előbb lezárták, miután néhány nappal előbb ellátták szükséges élelemmel és municióval és Hentzi tábornok vezetése alatt körülbelül 5000 felfegyverzett katonával. A várat 70 kisebb-nagyobb ágyuval erősítették meg.

Már néhány nappal előbb szomorú hírekkel ijesztettek bennünket, hogy milyen nagy az ágyuk robbantó ereje. És amitől féltünk, az ma majd kétségbeejtően be is következett.

Ma ugyanis Szt. Flórián ünnepe van és pénteki nap; nagyon keserű volt a pohár, amelyet ez a nap nekünk Szent Ferenc fiainak nyújtott. A magyar hadsereg ugyanis ellenállás nélkül elfoglalta a Gellért-hegyet, a Schváb-hegyet, a Szent Pál-hegyet, a Kriszten-féle házon túl, az Óbudára vezető országútat és a pesti Dunapartot. 12 óraker a magyarok minden állásukból közösen bombázták a várat, a várból viszont a magyarok álláspontjait. Mi a zárdában minden közeli veszedelem gondolata nélkül asztali ima után asztalhoz ültünk, hogy bőjti ebédünket elfogyasszuk; de alighogy hozzáláttunk a bőjti leves elfogyasztásához, hatalmas ágyúdörrenés elvette minden étvágyunkat. Majd kővé váltunk az ijedtségtől, úgy egy negyed óra tájban rémülten jelentik a konyhából, hogy tűz van a kertünkben. Egy gránát hullott le, szétpattant és felgyújtotta a melegházat. Ennek hallatára halálsápadtak lettünk mindnyájan. A tüzet hű cselédségünk ugyan eloltotta, de a jövő veszedelme aggasztott minket. Elkészültünk mindnyájan a halálra. Az egész rendi család közösen meggyónt, amire a házfőnök, Nagy Fortunát, megadta az általános feloldozást, őt pedig Jaics Márián volt provinciális oldozta fel.

Zárdánk a legrosszabb helyen feküdt: 1. mivel a magyarok négy ágyujukat a zárdánk átellenében fekvő ház helyére helyezték, amely akkor üres tér volt, 2. Mert a magyar katonák Óbudáról jövet zárdánk előtt jártak-keltek s így a harcponalba kerülünk. 3. A magyar katonák minduntalan bejöttek a zárdá épületébe borért és élelmiszerekért. E miatt a várbeliek folyton célbavették szegény zárdánkat. De térjünk vissza napi történetünkhöz! A szomorú ebédünk után, a kertbe nyúló pincében a szentségi Jézushoz illő helyet készítünk és oda vittük a legméltóságosabb Szentséget, hogy biztosítva legyen az ágyuk okozta rombolástól. Innen vittük azután a Szentséget az ágyuk dörgése alatt is a betegekhez. Ugyanaz nap délután 5 óraker az egyik gránát az oratoriumot a margitkőrúti épülettel összekötő folyosóra esett, felrobbant és nemcsak nagy sérülést okozott a bolthajtáson, úgy hogy majdnem elpusztált, hanem robbanásával tüzet is okozott. Ezt azonban Zech Ferenc szakács és két laikus testvérünk, u. m. Trimmel Simon sekrestyés és Machacsek Dániel pincemester gyorsan eloltották. Azután tizenhét napon és éjjelen át, egy vagy két órai szünettel folytonosan röpültek a városból a különféle golyók, különösen éjjel; annyira, hogy azt gondoltuk: itt az utolsó ítélet.

*) Nagy Fortunát O. F. M. följegyzése után a margitkőrúti rendház „Historia Domus“-ából 1849.

A budapest-margitkörüti ferencrendiek a budavári ostrom alatt 1849.

Ez idő alatt alig ettünk valamit, vagy legalább is étvágy nélkül. Gyomrunk idegessége miatt alig tudtunk valamit magunkhoz venni. Nehogy a testvérek álmatlanság, vagy étvágytalanság miatt betegek legyenek, a házfőnök, a testvéreknek reggel borlevest főzetett, délben egy pohár jó bort és feketekávé adott és így hála Istennek egészségesek maradtunk. A jó öreg,**) Brandtner Cölesztin atya, megfigyelte, hogy az ágyuk d. e. 11—12 és délután 6—7 óráig többé kevésbé szünetelnek. Ajánlotta, hogy ez időben fogyasszuk el ebédünket és vacsoránkat. Így is tettünk. Hányszor történt, hogy csak 10 vagy 11 órakor mertünk lefeküdni, de alig feküdtünk egy vagy két óra hosszat, az ágyuk zúgása és a golyók óriási dörgéssel való szétpattanása felriasztott álmunkból és így szomorúan hallgatva, vagy egymást vigasztalva jártunk-keltünk a folyosón és közben Jézus és Mária nevét hangoztattuk.

Legalább 7 bomba, több gránát, ágyugolyó 12, 18 és 24 fontos több hullott mindkét udvarra és a kertbe, sőt a falra is, és ott benn is maradt. Május 15-én egy Haubitz-féle golyó esett le délelőtt a nagy kórus melletti templom tetőre és áttörte a boltozatot, de nem esett le a templomba, hanem egyet ugorva megállt a boltozaton és nem robbant föl, mivel mire a tetőre esett, már nem volt benne tűz. Háromsoros cserépsorozatot azonban a boltozati résen keresztül ledobott a templomba, és a kóruson imádkozó öreg Heródek János atyát majdnem agyonütötte. Annyi golyó robbant fel és hullott két udvarunkba és kertünkbe, hogy három mázsányi különféle golyót és golyó darabokat szedtünk össze. Ezen gyűjteményből később keresztet öntettünk ezen felirattal „CruX de Cruce!“ Kereszt a keresztből, vagyis a szenvedésből!

Az emeleti szobákban nem volt tanácsos megmaradni, mert semmi védelmet se nyújtottak, azért részint a helyettesházfőnök konyha melletti szobájában, vagy pedig az ebédlőben tartózkodtunk és ott is aludtunk az úgy nevezett tábori ágyakon. Ketten azonban mindig örködtek, hogy a veszély nagyobbodására, zárda csengetyűjével a többieket álmukból fölkeltsék. A minden éjjel támadó tüzek iszonyúan kínozták az embereket. Gyakran ugyanazon időben különféle helyeken kigyulladt egy-egy ház lett a tűz martaléka. Mi a zárdában az ablakokat téglákkal torlaszoltuk el, hogy a szobákba a tűz be ne hatoljon, ha véletlenül tüzet fogna a tetőzet. A felső és alsó folyosókra vízzel telített hordókat állítottunk és tizenkét fanyelű oltózsákokat szereztünk.

Május 12-én a házfőnök, Adamer Pál atya, aki a reggeli órákban Óbudára ment kisegíteni, szobáját rendbe hozta, oltárt állított be, kihozatta a pincéből a lebméltóságosabb Oltáriszentséget és itt elhelyezte. Habár biztosnak éreztük magunkat az alsó szobákban, néhány nap múlva mégis hallanunk kellett, hogy a Vizivárosban egy nagy bomba három boltozatot tört át és a pincébe esett. Itt szétrepedt és megölt három embert, akik ott menedéket kerestek. Mikor ezt hallottuk, hajunk is égfelé állt a félelemtől. A templomok mindenütt zárva maradtak, a harangok elnémultak. Számálhatatlan sok ágyugolyó repült zárdánk és templomunk fölött Újlak felé, ahol a magyar katonák állomásoztak. Egy óriási bomba esett le kertünkbe és hegyi kerítését szétszakította és az átellenben levő kőszlopott szétronsolta s végre a kerti szőlő északi részén a kerti csatorna partján leesvén egy ölnyi mélységbe fúródott, és nagy üreget vajt ki.

Május 14, 15 és 16-án keresztjáró napok lévén, a házfőnök, mint plébános az első két napon körmenetet tartott a templomban, amelyre a

** Nagy tatának hívták, pedig csak 52 éves volt.

hívek közül körülbelül negyven meg is jelent. A harmadik napon azonban a sűrűen hulló golyók miatt, már nem lehetett a körmenetet a templomban megtartani, hanem a házfőnök a mindenszentek litániáját elvégezte a hozzá való imádságokkal a kis szobában, amelyben a legmértősebb Oltáriszentséget őriztük. A litánián 12 hívó vett részt, úgyszintén az utcán mondott szentmisén. Más napokon is ebben az ideiglenes kápolnában hallgatnak a hívek szent misét, kivált vasárnapokon és ünnepe napokon. Ilyenkor a zárda portáján és a sekrestyén keresztül jönnek a templomba, vagy a nevezett kápolnába szent misét hallgatni, amikor az Evangéliumot is föl szokták olvasni.

A zárda tagjai közül a következők mentek biztosabb helyekre: P. Lauka Lajos május 4-én éjjel tájban Újlakra ment és innen szerencsésen a borosjenői plébánoshoz. Május 5-én P. Verner Ágoston viceszekretárius szintén Újlakra és innen Borosjenőre. 6-án vasárnap korán reggel P. Jaints Márian a zárda kocsiján és lovaival a kalászi plébánoshoz akart menni. Alig érkezett azonban Óbudára, amikor a nép, különösen a zsidók utána kiabáltak: Le a kapucinussal, le az árulóval! Azután elfogták és Óbudán piszkos és nedves börtönbe zárták, amelyben sem szék, sem ágy nem volt. Két napig és egy éjjel tartották itt étlen-szomjan. Végre a házfőnök könyörgő levelére és néhány óbudai jobb érzésű polgár, különösen Hofecker iskolai tanító közbenjárására szabadon bocsájtották, de elvettek tőle 10 forintot, egy értékes bundát, egy új tarisznyát, amelyben négy pár fehérnemű, 11 zsebkendő és egy új breviárium volt csomagolva. A kocsit és a lovakat is lefoglalták és csak a harmadik nap adták vissza a zárdának, miután a zárda 20 forint váltságdíjat letett.

A nép azért haragudott a kapucinusokra, mert amikor a magyar katonaság május 4-én este a Dunaparton levő és a vár alatt elterülő vízvezetéki gépet el akarta foglalni, (ez a várbeliek részére szolgálta a vizet) és a kapucinusok zárdájához értek, a várbeli német katonaság tüzelni kezdett rájuk. A magyar katonaság azt hitte, hogy a lövések a kapucinus kolostorból történtek. Emiatt a magyar táborban általános lett a gyűlölet a kapucinusok iránt. Ezért négy kapucinust, akik Óbudára jöttek, mint biztosabb helyre, elfogták, börtönbe vetették, össze-vissza verték őket és szakállukat kitepték. Nagy nehezen menekültek meg a biztos haláltól néhány tisztességesen gondolkodó katona közbenjárására.

P. Brinnich Kozmás Nagykovácsiba és innen Hidegkútra ment és csak 20 nap mulva tért vissza. P. Roth Godefridus Kalászra ment és 22 nap mulva jött vissza. Mészáros Bonifác klerikus Tatára menekült szüleihez és csak 35 nap mulva jött vissza. Ezek május 7-én indultak el. Május 12-én P. Adamer Pál Óbudára költözött úgy a házfőnök, mind a többiek tanácsára, mert az álmatlanság és a sok izgalom miatt, amelyeket elviselt a katona kórházban, ahová be lett osztva, attól lehetett tartani, hogy elmeje megzavarodik. Óbudáról azután haza ment szüleihez.

P. Brunner Zsigmond az erzsébeti apácák gyóntatója május 4-én az apácákhoz ment lakni, ahol az apácákkal együtt éjjel-nappal, kevés kivétellel, a legmértősebb Oltáriszentség előtt imádkozta a jelenlevő Úr Jézust. Misézett nekik, gyóntatta őket és vigasztalásban részesítette a félnék nyáját, úgy hogy mindenki pontosan és híven teljesítette kötelességét, dacára annak, hogy zárdájukat sok golyó érte és sok kárt tett úgy a zárda épületében, mint a templomban. P. Zsigmond május 20-án este tért vissza a zárdába. A többi atya és testvér a legnagyobb veszélyben sem hagyta el a zárdát.

Május 16-án Svábhegyről kezdték a várat lövöldözni. Itt-ott 120

Isten szava emberkézben.

fontnyi golyókkal is. Hasonlóképen a tabáni temető hegyéről is. Május 19-én este a magyarok rohammal akarták megtámadni a vár falait, de ez nem sikerült, mert olyan nagy vihar támadt, hogy nem lehetett mozdulni; utána rettenetes felhőszakadás lett, amely katonákat, lovakat, ökröket és élelmiszereket sodort a Dunába. Május 20. és 21-én éjjel a magyar katonák az utolsó és általános támadást intézték a vár falai ellen. A harc mindkét oldalról nagyon kemény volt és reggel 7 óráig tartott. A magyarok azonban már reggel 5 órakor kitűzték zászlójukat a vár falaira. 7 órakor a magyarok győztesen bevonultak. A vár elfoglalása után hozzáfogtak a holttestek eltemetéséhez és a magyar katonaság elhelyezéséhez. Zárdánkba 27 katonát és 11 lovat helyeztek el. Ezek csak május 27-én vonultak ki.

Nem sokáig tartották a várat kezükben, mert az osztrák hatalom szövetkezett az oroszokkal s így újból elfoglalták a várat. Július 12-én 12 lovaszt szállásoltak el zárdánkban. Ezek 6 napig maradtak. 14-én pedig ismét 14 lovaszt ugyanannyi lóval kellett befogadnunk. Ezek három napig maradtak. Július 24-én ismét 14 császári és orosz gyalogost hoztak zárdánkba ellátásra. Ezek 6 nap mulva távoztak. Egész éven át körülbelül 150 katonát voltunk kénytelenek ellátni. Kiadásunk a katonákra körülbelül 800 forintra rúgott. 150 forint árut fogyasztottak a magyarok és 700 forint értékűt a császáriak.

Isten szava emberkézben.

Írta P. Szabados Anzelm. O. F. M.

„Boldog, aki meg nem botránkozik bennem“...

A kevély gőg, az önmaga gondolatának és szavának, az egyéni véleménynek harciosa nagyon gyakran megbotránkozik Istenben és az ő tetteiben.

Nemcsak ma, hanem már 1700 éve megbotránkozott az Ószövetségen Marcion a görög bölcselel és tüzzel-vassal megkísérelte kiírtani. Különösen kettőn akadtak meg: miért a zsidó népet bízta meg a Szentírásmegírásával, és miért nem adja mindenki kezébe: szabad prédaként?!

Dr. Klemm a „Kereszténység, vagy faji vallás“ nagyszerű könyvében ezt írja: „Az Istennel az ember nem szállhat vitába, nem vonhatja őt felelősségre, hogy miért éppen a zsidóság által akarta a kinyilatkoztatást adni az emberiségnek.“ És ha ez megtörtént: „az ember részéről kötelesség az isteni szónak hívó elfogadása, mert ez a szó nemzetek és fajok fölötti jelleggel bír és mindenkit illet.“ (111—112. oldal).

Isten szabadon választott, s az ő nagy irgalmából bízta szavát a zsidó népre. Épen így tehetne volna meg az egyiptomiakat, vagy elámiakat, vagy a görögöket kinyilatkoztatásainak hordozóivá.

Hogy miért éppen a zsidókkal gyakorolta e nagy kegyet, mi csak következtethetünk. Talán, mert a legerősebb faji vonásokat tüntetik fel és a világ négy táján szétszórt 18 millió zsidó ma is, mint egy egységes tábor áll a hatalmas népek között. És azért csak ily értelemben mondhatjuk „Zsidó-biblia“, mert abban visszatükröződnek a kiválasztott nép lelkének sajátságai, erényei és bűnei, kifejezőmódja és költészete, lelkülete. Más szavakkal: Isten az egész emberiséggel akarta közölni törvényeit, kegyelmének eszközeit, örök igazságait és ezért ennek a sémi népfajnak